

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

Covarrubias y Leyva, Diego de

Antverpiae, 1610

De libris sacris de Ordine librorum noui Testament, quos vniversalis
ecclesia obseruat.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96570)

tendum. an Canonica sit, cum ecclesia Catholica illam in Canonem receperit. Fuit autem Baruch Hieremiz notarius, & idem Hieronymus scribit ex ca. 32. Hieremia.

Ordo librorum * noui Testamenti, quos vniuersalis ecclesia obseruat, ex Gelasio apud Burchardum.

Euangeliorum libri quatuor, secundum Mattheum liber vnus. Secundum Marcum liber vnus. Secundum Lucam liber vnus. Secundum Iohannem liber vnus. Actus Apostolorum. Epistola Pauli, numero quatuordecim. ad Romanos epistola vna. ad Corinthios epistole due. ad Galatas epistola vna. ad Ephesos epistola vna. ad Philippenses epistola vna. ad Colossenses epistola vna. ad Thessalonicenses epistola due. ad Timotheum epistola dua. ad Titum epistola vna. ad Philemonem epistola vna. ad Hebraeos epistola vna. Apocryphis Iohannis liber vnus. Petri Apostoli epistola dua. Iacobi Apostoli epistola vna. Iohannis Apostoli epistola tres. Iuda Zeloti Apostoli epistola vna. Hæc item hiera extat ex Gelasio in primo Concilio Romano. Hæc vero libri omnes recepti sunt, & in Concilio Carthaginiensi tertio in Florentino, & deinde in Tridentino. Sed & olim à Clemente in Canonibus Apostolorum in Canonem recepti fuere omnes præter Apocalypsim, quam Clementis omisit. Concilium vero Laodicenum Iohannis item Apocalypsim omittit, recipit tamen actus Apostolorum, quod paulo post tractabimus.

Secundum Marcum liber vnus. Hoc Euangelium Marcum scripsisse dicente Petro, testis est Origenes apud Eusebium li. 6. cap. 25. & Nicephorum li. 5. ca. 16. idem Eusebius hoc asserit li. 2. cap. 14. & li. 3. ca. vltim. & li. 6. ca. 13. & li. 5. ca. 8. id. li. 3. De demonstratione euangelica, ca. 5. Rufinus Nicephorus li. 2. ca. 45. & cap. 15. idem ex Clemente Alexandrino li. 4. cap. 33. Nam & Petrus in epistola Marcum filium vocat. Salutatio, inquit, in Babylone electa, aut ecclesia, quæ in Babylone est, & Marcus filius meus. Sed & Hieronymus Marcum Petri interpretè appellat in li. de scripto. eccle. & quamuis teste Hieronymo in epistola ad Edibiam, qu. 3. olim à quibusdam non fuerit receptum vltimum caput huius Euangelii, ecclesia tamen illud, sicut & alia vt canonicè recipit, nec est hac de re dubitandum, siquidem à Latinis & Græcis scriptoribus ecclesiasticis inter Canonicas Scripturas connumeratur. Quod aduersus Caietanum li. 1. tradit Ambrosius Catharinus.

Secundum Lucam liber vnus. Scribit Eusebius li. 3. cap. 24. eccles. hoc Euangelium scripsisse adiutur colloquio, cōnectu, & familiari consuetudine Pauli, cæterorumque Apostolorum, idem tradit Nicephorus li. 2. ca. 45. sed & Origenes paulo ante citatus apud eosdem asseruit, hoc Euangelium à Paulo laudatum fuisse, idque Paulum gentibus scribi curauisse, vt tandem vere idem Nicephorus scripsit in li. 4. 5. Lucam Euangelium iussu composuisse. Sed & Pauli minister Lucam appellat Ireneus apud Eusebium li. 3. eccles. li. 4. ca. 8.

Secundum Iohannem liber vnus. Hoc Euangelium Iohannes Apostolus scripsit ea ex causa, quod publicatis trium Euangelistarum libris, quos & ipse Iohannes recipiendos esse censuit, fidem illis veritatis attestatus, desiderari tamen in eis quadam dixit, quæ Saluator noiter initio prædicationis gessisset. Etenim tres illi res tantummodo Christi à vinculis Iohannis exoriri multa omiserunt, quæ Iohannis vincula præcesserunt, quæ tamen in Euangelio suum Iohannes retulit, secundum Eusebium li. 3. eccles. li. 4. ca. 24. & Nicephorum li. 2. ca. 45. Hæc præterea quia Iohannes animaduertisset, quod ab aliis Euangelis corporalibus satis essent exposita, diuino spiritu vehementius agitata spiritualia & quæ Theologie. atque diuinitatis propria sunt, accurate protulit, & suū Euangelium composuit. Quod ex Clemente Alexandrino adnotarunt Nicephorus li. 4. ca. 33. & Euseb. li. 6. ca. 14. idem ipse scripsit in li. 3. ca. 24. Denique hoc priuilegium scriptum fuit ad euertendas Ebionitarum, & Cherinthorum hæreses, quarum passim veteres Theologi meminere, idque Hieronymus tradit in ipsius Iohannis vita. commemorat Nicephorus li. 3. o. hist. eccles. ca. 33. tempore Iuliani Imperatoris in præcon quodam sub templi Hierosolymitani fundamentis librum Euangelii secundum Iohannem inuentum fuisse. Cæterum de historia mulieris adulteræ quæ capit. 8. Iohannis traditur, dubitarunt olim quidam, auctore Hieronymo ad huc. 2. aduersus Pelagianos, ex eo quod in plerisque exemplaribus Græcis ea non contineretur. Ecclesia tamen caput hoc Iohannis, & historiam istam pari autoritate, vt

& alia ipsius Euangelii capita recepit. Nam & Ambrosius in epist. ad Studium, semper in ecclesia decantatam fuisse testatur. Quo fit vt audacter nimis Caiet. asseruerit nõ esse authenticam primam partem capit. 8. apud Iohannem, nec eiusdem autoritatis, cuius & reliquum Euangelium. Cui opinioni & Synodus Tridentina refragatur.

Ad Hebræos epistola vna. Hanc epistolam canonicam esse, & ad eodem Apostolo Paulo scripta fuisse, constat testimonio ecclesiæ, & summorum Pontificum. Hoc etenim titulo, & nomine inter Canonicos libros adnumeratur in canonibus Apostolorum, in conciliis Laodiceno, Carthaginiensi tertio, Florentino & Tridentino. Ab Innocentio Papa primo. Ad Exuperium Tolosanum Episcopum à Gelasio primo, cuius responsum interpretatur Gregor. Nazianzeno in eo carmine, quod de libris sacris scriptis. Et à Cyrillo Hierosolymitano in Catechesi. 4. Eandem epistolam à Paulo scriptam fuisse, & à Luca ex Hebræo in Græcam linguam translata, testis est Clemens Alexandrinus apud Eusebium li. 6. hist. eccles. cap. 14. & Nicephorum li. 4. cap. 33. Origenes item, quamuis de auctore primum dubitauerit, fatetur tamen, eius epistolæ sententias Pauli Apostoli esse, & merito, nõ equidem frustra, nec temere, veteres eam Paulo adscripsisse. Et subdit vel à Clemente primo Pontifice, vel Pauli Apost. dictis eam editam ac transcriptam esse, sicuti ex eodem Origene referunt Eusebius li. 6. eccles. hist. ca. 25. & Nicephorus li. 5. cap. 16. idem vero Euseb. li. 3. cap. 37. & Nicephorus li. 2. cap. vlt. ex testimonio Clementis Papæ primi hanc ad Hebræos epist. Pauli Apostoli esse censent. Idem censura Parisiensis ex Damasceno, Athanasio, Chrysostomo, Theophylacto, & Ilidoro probat, quemadmodum traditur à Claudio Guillando super eandem epistolam. Et ab Ambrosio Catharino li. 1. contra Caietan. Nec ipse video, qua ratione absque temerariæ, & suspectæ opinionis labe possit tot concilia, tot Theologorum decreta, & sententias dubitare quis possit, an hæc epistola canonica sit, & an eius author fuerit diuus Paulus, vt dubitat Caiet. scribens. non posse ex huius epistolæ autoritate definire, si quod dubium in fide Catholica emerferit, quod temerarium est, licet olim dubitauerit Hieronymus, & Caius quidem nagauerit, eam esse Pauli, vt commemorat Nicephorus li. 4. ca. 34. post Eusebium li. 6. ca. 21. quo teste li. 3. ca. 3. & alii olim dubitarunt de huius epistolæ auctore.

Apocalypsis Iohannis liber vnus. Rursus & hunc librum esse Canonicum, & ab Apostolo Iohanne scriptum, non est nunc dubitandum, siquidem ab ecclesia hæc controuersia definita est in concilio Carthaginiensi tertio, Florentino item & Tridentino, à Gelasio, & Innocentio summis Pontificibus, vt impium sit hac de re dubitare. Nam & in concilio Tolosano 4. ca. 16. excōmunicationis pœna inducitur ei, qui hunc librum, eiusque autoritatem non receperit, præmittiturque ibidem præscriptum esse à multis conciliis, & summorum Pontificum decretis librum istum Ioh. esse Apost. & quauis olim fuerit hac de re à quibusdam dubitatum, nempe à Dionysio Alexandrino Episcopo, authoribus Eusebio eccles. hist. li. 7. ca. 25. & Nicephoro li. 6. ca. 22. & seq. tamen idem Euseb. li. 6. ca. 26. & Nicephorus li. 5. ca. 16. ex Origenis testimonio, & ex Ireneo, Euseb. li. 3. ca. 18. & Nicephorus li. 3. ca. 9. ex Iustino Martyre in dialogo cum Tryphone Iudæo, Euseb. li. 4. ca. 18. & Nicephorus li. 4. hunc librum esse Iohannis Apostoli constanter asseruerunt. idem scripsit Euseb. li. 3. ca. 24. tamen meminit controuersiam, quæ tunc tractabatur de eiusdem libri auctore, & autoritate, Rufinus itè in expositione symboli, Ilidorus, & plerique alij communem ecclesiæ definitionem, ac traditionem sequuti librum istum inter Canonicos adnumerant. & Hiero. de script. eccles. tradit Ioh. Apost. sub Domitiani persecutione in insulam Pathmum relegatum Apocalypsim scripsisse. idem tradidere Eusebius in Chronicis, & li. 3. eccles. hist. ca. 18. & Nicephorus cap. 9. vt mirum non sit Clementem Papam huius libri in Canonibus Apostolorum non meminisse, quum & is eo tempore summum Pontificem Romæ obtineret, & fortassis nullam eius habuerit cognitionem. Obiit enim Clemens eo tempore quo Traianus Cæsar imperare cepit. meminit tamè Clemens Euangelij Iohannis, quod is Ephesi multo ante Apocalypsim scripsit. Concilium autem Laodicenum etiam omisit Apocalypsim, sed non est modo de ea re disputandum, cum sit satis librum istum, & olim, & hodie ab ecclesia inter Canonicos receptum fuisse.

Petri

ta die mensis, qui apud nos dicitur Iunius: esseque eius quintam diem nostri Iunii vicissimam nonam. Comparatur vero tunc Panemus mensis Iulio, quia eius maxima pars ei convenit, & iuxta dierum maiorem numerum respondere videtur. Sed & apud Demosthenem in oratione de coronatione ex epistola regis Macedonum constat, à Corinthiis Panemum mensis dici eum qui à Macedonibus Locus, ab Atheniensibus Boedromion dicitur, qui dubio procul apud Romanos est Augustus. Rursus Plutarchus in Camillo scribit, à Bœotis Ponemum mensis dici Iulium. Idemque Plutarchus in Aristide, nisi codex fallit, satis probat, apud eosdem Bœoticos Panemum mensis adhuc septem, vel octo dies adsumere ex quo mense, qui ab Atheniensibus Boedromium, à Romanis Augustus dicitur: siquidem vicissimam septimam diem Panemum mensis apud Bœoticos, quartam diem mensis Aug. & Boedromionis apud Athenienses comparat, Tametsi Latinius Plutarchi interpres minus exacte rationem istam ex Græco codice deduxerit. Hinc denique vera interpretatio constat Canonis vicissimi ex concilio Antiocheno apud Gratianum 18. *distinctione, cap. propriè & Iuonem Carnotensem li. 4. Burchardum lib. primo, cap. quadragesimoquarto.* ex vulgari etenim lectione que extat in Gratiano, & in concilio ex secunda editione, Latina, ex Græco Canonum codice, deducitur, diem, qui nobis est idibus Octobris, id est decimum quintum, esse apud Macedonas decimum mensis Hyperberetæ: quod Andreas Alciatus nullo adducto testimonio ad discrimen istud adnot. *libro primo Parerg. cap. quadragesimo octavo.* In ipso concilio ex prima editione, & apud Burchardum dies decima quinta mensis Hyperberetæ dicitur illa, quæ apud nos est, idibus Octobris: atque ita convenit omnino Octobri mensi, Hyperberetæ Macedonum mensis apud Suidam. Ex quo in *dict. Canone, & ca. propriè.* vera lectio restituenda est, ubi mensis his falso dicitur Hyperbericus: ut & apud Anselmum eodè ferme errore Hyperbores. Burchardi vero liber veræ lectionis vestigiū habet. Sed & Ioseph. *li. 3. de antiq. cap. decimo,* mens Hyperberetæ apud Macedones meminit, scribēs, eū convenire septimo Hæbræorum mensi: eiusdè mensis meminit idē Iosephus *lib. 12. Antiq. c. 3. & lib. 2. de bello. Iud. c. 39. & lib. 4. c. 7.* *Secunda autem sedes apud Alexandriam.* Egesippus inter scriptores Ecclesiasticos vetustissimus, viciniquè Apostolorum ætati, teste Hieronymo, qui que floruit sub Pio Antonio, auctoribus Eusebio *libro 4. Ecclesiasticæ historiae, cap. undecimo.* & Nicephoro *lib. eodem, cap. 7.* quatuor orbis præcipuas civitates connumerans *libro 3. de excidio Hierosolym. cap. 5.* scribit, primum locum obtinuisse Romam, secundum Alexandriam, tertium Constantinopolim, quartum Antiochiam. Quæ tamen, ut illic adicitur, olim tertium locum obtinuerat, priusquam Constantinopolis civitas Byzantium creuisset. Hæc apud Egesippum ex translatione divi Ambrosii, quæ ab ipso Latino interprete partim addita fuisse vel ex eo existimaverim, quod etate Egesippi Byzantium nondum tantum nominis fuerit, nec Constantinopolis diceretur. Atque ideo ex Egesippo illud erit observandum, primum locum Romam, secundum Alexandriam, tertium Antiochiam tunc obtinuisse: quæ in re cū Gelasio convenit Egesippus. Quod vero de Constantinopoli scribitur, divo Ambrosio, eiusque ætati tribuendum est. cæterum quod Gelasius hoc in loco tradit, scripserat prius Anacletus Pontifex summus in Epistola tertia ad omnes Episcopos, *capit. sacrosancta. 22. distinctione* & proficitur Nicæna synodus in *prefatione:* tametsi Zonaras historicus scribat, Constantinum Magnum, primum Patriarchatus locum post Romam dedisse Constantinopoli: quæ in re variat edictum Constantini apud Gratianum in *capit. Constantinus. nus. 96. dist. in d.* Et in primo concilio Tomo & apud Alber. in *l. 1. §. in initio. ff. de offic. præf. vrb.* Nullibi tamen Constantinopolitana ecclesia ex eo edicto præfertur Alexandriæ, imo nec Antiochenæ: quæ in re non satis certa tradit Eugubinus de donatione Constantini *libro 1. pagina 55. numero 43.* Verà in concilio Constantinopolitano primo, *Canone quinto,* sub Papa Damaso datus est primatus honoris post Romanam Ecclesiam Constantinopolitanam, ut inter Patriarchas Archiepiscopus Constantinopolitanus primum locum post Romanam Pontificem obtineret. Huius Canonis meminere Sozomenus *lib. 7. Ecclesiasticæ historiae, cap. 9.* Socrates *li. 5. cap. octavo.* Zonares in *tercio Anomalium Tomo.* in Theodosio. Nicephorus *lib. 12. cap. 13.* & Gratianus *22. distinctione, capitulum. Constantinopolitana.* Idem statutum fuit in quarta synodo generali apud Chalcedonem *actio 16.* quod & Nicephorus refert *si-*

bro 15. capitulum. vltim. post Euagrium *libro 2. capitulum. 4. & vltimo.* quorum canonum sensum meminit Iustinianus, idem privilegium Constantinopolitanæ Ecclesiæ commemorans in *Novaella 131.* Idem postea repetitum fuit in Concilio lecto generali Constantinopoli celebrato sub Agathone Papa *capitulum. 36. capitulum. renovantes, 22. distinctio.* & ab Innocentio tertio Romæ in Concilio generali, *capitulum. antiqua. de privilegio.* quo in loco Iustinianus Pontifex omnia Romana ecclesia, quæ super omnes alias potestatem & iurisdictionem habet, quatuor sedes Patriarcharum iuxta ordinem privilegii, & prælationis connumerat, ut prima sit Constantinopolitana, secunda Antiochena, quarta Hierosolymitana, quam & sexta Synodus à Romana incipiens quintam, & vltimam nominaverat inter patriarcharum sedem. De quibus interpretetur pontifici multa tradidere post alios Callianus in *catalogo gloria mundi, quarta parte, consideratione nona.* Illud tamen mirum videri poterit, cur Gelasius prælati Alexandriam ecclesiam Constantinopolitanam, idemque fecerit Ambrosius, cum & tunc ex Synodis Constantinopolitana prima, & Chalcedonensi data esset ecclesiæ Constantinopolitanæ prælatio hæc, ut prior esset Alexandria. Quod si dixisset Leone primo summo pontifice illud prælationis ius revocatum fuisse, & Alexandriam ecclesiæ restitutum: cur equidem post Leonem ante sextam synodum Iustinianus Casar ex Canonibus Ecclesiasticis in *dist. Novaella,* quæ extat titulo *de Ecclesiasticis titulis,* affererat, ius hoc prælationis Constantinopolitanæ Ecclesiæ, ut prior sit Alexandria, eodemque præferatur, competere? Iustinianus tamen animo in Constantinopolim vrbē propensissimo, utque ei benivolentissime faueret, Chalcedonensis synodi, & Constantinopolitanæ primæ Canonis secutus fuit, eoque iure pronuntiavit, Constantinopolitanam Ecclesiam preferendam fore Alexandriæ. Gelasius vero etsi sciret, quid ea de re in his synodis fuisset statutum, maluit Leonis Papæ definitionem sequi. Is etenim, ut constat exactis Chalcedonensis synodi, & ex *Epistola 57. & 59.* licet confirmaverit concilium Chalcedonensis Canonum ad fidem pertinentes, decretum hoc de prælatione Constantinopolitanæ ecclesiæ noluit admittre, nec probare, imo Alexandriam ecclesiæ ius prælationis quoad Constantinopolitanam restituit. Ex Ambrosio fortassis illud deducit: petierit primum locum obtinuisse Romam, secundum Constantinopolim, tertium Alexandriam, quartum Antiochiam. Tantū etenim commemorat, olim quartum locum habuisse Constantinopolim, priusquam ipsa vrbis creuisset: at postea dat vltimum, & quartum locum Antiochiæ: nec palam explicat, an Alexandria fuerit prælata Constantinopolim, an e contrario Constantinopolis Alexandria: tamen illud temporè Ambrosii ex Concilio Nicæno Alexandria prælata fuit Constantinopoli: & rursus ex concilio primo Constantinopolitano, Constantinopolis Alexandria: sed hoc concilium an fuerit celebratum priusquam Divus Ambrosius & Græco in Latino verterit Egesippum, dubitari poterit, atque ideo verba Ambrosii potuerunt intelligi, vel secundum concilium Nicæni definitionem, ut habeat secundum locum Alexandria post Romam, cum nondum creuisset, an ea prælatio fuerit revocata eo tempore per synodum Constantinopolitanam primam, vel ea revocatio fuerit apud occidentales prælatos probata, & recepta. Nec enim de Chalcedonensi synodo tractandum est, quod ad Ambrosii opinionem, cum dubio prælatum nondum esset celebrata. Quod si Ambrosii verba intellexerimus eo in sensu, ut Constantinopolitana ecclesia sit Alexandria prælata eo tempore, dicemus Ambrosium scripsisse illud opus post synodum primam Constantinopolitanam, quæ divi Ambrosii ætate, & postquam is fuerat Mediolanensis Episcopus electus, congregata fuit. Ex quibus lector satis poterit intelligere, quæ fuerint hæc de re vicissitudines, ut parum necessarium sit quod Gratianus in *dict. cap. renovantes,* voluit adnotare, minime expendens, quæ fuerit olim de prælatione inter has ecclesias controversia. Quæ quidem fuit diligenter observanda, quæ minus aliter hanc controversiam, & licet componere conetur Franciscus Torrensis in *libro de Canonibus sexta synodi:* apud quem præter alia multa & illud observandum erit, in *cap. renovantes. 22. distinctio.* falso legi, petimus, ut Constantinopolitana sedes similia privilegia, quæ inferior Roma habet, accipiat. Imo legendum esse, quæ senior Roma habet, ex Græcis codicibus, & vetustissimis exemplaribus.